

LATIN-AMERIKA ÉS A KARIB-TENGERI TÉRSÉG

Az EU Latin-Amerikával és a karib-tengeri térséggel fenntartott kapcsolatai sokrétűek, és különböző szinteken valósulnak meg. Az EU államfői és kormányzati szintű csúcstalálkozókon keresztül működik együtt a térség egészével, emellett megállapodások és politikai párbeszéd köti össze az Uniót a karib-tengeri térséggel, Közép-Amerikával, az Andok Közösséggel, a Mercosurral, valamint az egyes országokkal.

JOGALAP

- Az Európai Unióról szóló szerződés V. címe (az EU külső tevékenysége);
- az Európai Unió működéséről szóló szerződés I–III. és V. címe (közös kereskedelempolitika, fejlesztési együttműködés és humanitárius segítségnyújtás, valamint nemzetközi megállapodások).

RÉGIÓKÖZI KAPCSOLATOK

A. Csúcstalálkozók

Az EU és Latin-Amerika, valamint a karib-tengeri térség közötti első csúcstalálkozóra 1999 júniusában került sor Rio de Janeiróban, és biregionális stratégiai partnerséget hozott létre. A legutóbbi kétévenkénti csúcstalálkozót 2015 júniusában tartották Brüsszelben, és ez volt a második, amelyre az EU és a Latin-amerikai és Karibi Államok Közössége (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños, CELAC) között került sor. A csúcstalálkozók a legmagasabb szinten erősítik meg a két térség közötti kapcsolatokat és tárgyalják a biregionális és nemzetközi napirenden szereplő kérdéseket. A viták olyan témákra összpontosítanak, mint például a demokrácia és az emberi jogok, a szegénység elleni küzdelem, a társadalmi kohézió, az innováció és a technológia előmozdítása, valamint a környezetvédelem és az éghajlatváltozás. A brüsszeli csúcstalálkozón sor került egy rövid politikai nyilatkozat és a partnerség különböző szempontjairól szóló hosszabb nyilatkozat, továbbá egy EU–CELAC „cselekvési terv” elfogadására, amely a közelmúltbeli csúcstalálkozók által megállapított prioritásokon alapult. A cselekvési terv tíz kiemelt területet jelöl ki a biregionális együttműködés terén:

- a tudomány, a kutatás, az innováció és a technológia;
- a fenntartható fejlődés és a környezetvédelem, az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség és az energiapolitika;

- regionális integráció és kölcsönös összekapcsolhatóság a társadalmi befogadás és kohézió előmozdítása érdekében;
- a migráció;
- oktatás és foglalkoztatás a társadalmi befogadás és kohézió előmozdítása érdekében;
- a kábítószeres világméretű problémája;
- a nemek közötti egyenlőség;
- a fenntartható fejlődést szolgáló beruházások és vállalkozások;
- a felsőoktatás;
- a polgárok biztonsága.

Az eredetileg El Salvadorban 2017 októberében megrendezendő EU–CELAC csúcstalálkozót elhalasztották. A két régió külügyminiszterei Brüsszelben találkoztak 2018. július 16–17-én, ahol elfogadtak egy nyilatkozatot a globális fórumokon a biregionális együttműködés erősítéséről.

B. Parlamenti dimenzió

Az Európai Parlament képviselői és a latin-amerikai parlamenti képviselők közötti első kapcsolatfelvételre 1974-ben került sor, amelyet 17 parlamentközi konferencia követett. Ez volt az Európa és Latin-Amerika közötti intézményesített politikai párbeszéd első – és hosszú évekig egyetlen – fóruma. A parlamentközi konferenciákat 2006-ban a biregionális stratégiai partnerség parlamenti intézménye, a közös Euro–Latin-amerikai Parlamenti Közgyűlés („EuroLat”) váltotta fel. Az EuroLat a partnerséggel összefüggő valamennyi kérdés megvitatására, nyomon követésére és áttekintésére szolgáló fórum. 150 tagja van: 75 tagot az Európai Parlament, 75-öt pedig a szubregionális latin-amerikai parlamentek, köztük a Parlatino (Latin-amerikai Parlament), a Parlandino (Andok Parlament), a Parlacen (Közép-amerikai Parlament), a Parlasur (Mercosur Parlament), továbbá Chile és Mexikó kongresszusa delegálnak. 2006 óta az EuroLat tizenegy rendes plenáris ülést tartott, a legutóbbit 2018 szeptemberében.

KAPCSOLATOK AZ ALRÉGIÓKKAL

A. Közép-Amerika (Costa Rica, Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua és Panama)

A közép-amerikai országokkal fenntartott kapcsolatok fejlődésének alapja a „San José-i párbeszéd”. Az 1984-ben megkezdett párbeszéd időközben többek között a gazdasági és társadalmi fejlődés, a migráció és a biztonság kérdésével bővült. Az 1985-ben és 1993-ban kötött első két együttműködési megállapodást követően 2003-ban a felek politikai párbeszédéről és együttműködésről szóló megállapodást írtak alá, amely az együttműködés különböző új területeit vezette be. 2012 júniusában társulási megállapodás – az EU által megkötött első ilyen típusú régióközi megállapodás – aláírására, 2012 decemberében pedig Európai Parlament általi megerősítésére került sor. A megállapodás kimondja, hogy a cél egy értékeken, alapelveken és

közös célkitűzéseken alapuló privilegizált politikai partnerség kialakítása, az emberi jogok erősítése, a szegénység csökkentése, az egyenlőtlenség elleni küzdelem, a konfliktusmegelőzés, továbbá a jó kormányzás, a biztonság, a regionális integráció és a fenntartható fejlődés ösztönzése. A társulási megállapodás emellett liberalizálja az ipari és halászati termékek kereskedelmét, és megszünteti a mezőgazdasági áruk kereskedelmét terhelő vámok többségét. A megállapodás kereskedelmi fejezete 2013 folyamán (a különböző országok esetében más-más időpontban) ideiglenesen hatályba lépett. A megállapodás végrehajtását az EP képviselőiből, illetve a Parlacen, valamint a Costa Rica-i és a panamai nemzeti parlament képviselőiből álló Parlamenti Társulási Bizottság követi nyomon.

B. Andok Közösség (Bolívia, Kolumbia, Ecuador és Peru)

Az EU az Andok Csoport (későbbi nevén Andok Közösség) 1969. évi megalakulása óta rendszeres kapcsolatot tart fenn az Andok országaival. Az első együttműködési megállapodás aláírására 1983-ban került sor, amelyet egy átfogóbb együttműködési keretmegállapodás követett 1993-ban. 2003 decemberében a két régió politikai párbeszédéről és együttműködésről szóló megállapodást kötött, amely tovább szélesítette az együttműködés körét, ez azonban még nem lépett hatályba. 2007 júniusában társulási megállapodásra irányuló tárgyalások kezdődtek, amelyek eredményeként végül 2010 májusában többoldalú kereskedelmi megállapodást írtak alá Peruval és Kolumbiával. A 2012 júniusában aláírt és az Európai Parlament által 2012 decemberében megerősített kereskedelmi megállapodás Peru esetében 2013. március 1-jén, Kolumbia esetében 2013. augusztus 1-jén lépett hatályba. A megállapodás rendelkezik az ipari és halászati termékek kereskedelmének 10 éven belüli teljes liberalizálásáról (a vámok többsége hatálybalépéskor megszűnik), és fokozza a mezőgazdasági termékek piacra jutását. A megállapodás a közbeszerzésre, a beruházásokra, az emberi jogokra, valamint a munkajogi és környezetvédelmi normákra terjed ki. Ecuador 2017. január 1-jén csatlakozott a kereskedelmi megállapodáshoz.

C. Mercosur (Argentína, Brazília, Paraguay és Uruguay)

Az EU és az 1991-ben létrejött Déli Közös Piac (Mercado Común del Sur, Mercosur) között 1992 óta áll fenn intézményes kapcsolat. 1995-ben a két fél régióközi keretmegállapodást írt alá, amely rendszeres politikai párbeszédet hozott létre, és meghatározta a kereskedelmi és gazdasági együttműködés céljait és szabályait, többek között a beruházásösztönzés, a közlekedés, a környezetvédelem, valamint a tudomány és a technológia terén.

1999-ben társulási megállapodásról – ezen belül többek között a politikai párbeszédéről, az együttműködésről és a szabad kereskedelemről – szóló tárgyalások kezdődtek. A tárgyalások a 2004-es felfüggesztésük után 2010-ben folytatódtak, amelyek során a politikai és együttműködési fejezetekre, valamint a kereskedelmi fejezet „normatív” részére (származási szabályok stb.) helyezték a hangsúlyt, de 2012-ben ismét megakadtak. Miután azonban a felek megerősítették a megállapodás megkötése melletti elkötelezettségüket, 2016 májusában eljuttatták egymáshoz piacra jutásra vonatkozó ajánlataikat, és újrakezdődtek a tárgyalások. A két fél elkötelezettsége ellenére nem tudták teljesíteni azon céljukat, hogy 2017 végéig megegyezzenek

a társulási megállapodásról, és a tárgyalások 2018-ban is folytatódnak. Az Európai Parlament több alkalommal kifejezte, hogy támogatja egy nagyratörő és kiegyensúlyozott megállapodás létrehozását, amely figyelembe veszi mindkét régió gazdasági ágazatainak érzékeny pontjait.

D. A karib-tengeri térség

Az EU hagyományosan erős kapcsolatokat ápol a karib-tengeri térséggel. Ez nagyrészt az európai országok régióban meglévő gyarmati jelenlétében gyökerezik: tengerentúli országai és területei révén sok ország ma is jelen van a térségben. Az EU–karibi kapcsolatokat különböző, egymást átfedő intézményi keretek alakítják. Ezek közül a legfontosabbak a 79 afrikai, karibi és csendes-óceáni (AKCS) országgal 2000-ben aláírt Cotonoui Megállapodás, valamint a 2008-ban aláírt EU–Cariforum gazdasági partnerségi megállapodás (GPM). A biregionális párbeszéd tekintetében az EU legfontosabb partnere a Cariforum. A szervezet 16 tagja közül 14 – Antigua és Barbuda, a Bahamák, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, St. Kitts és Nevis, St. Lucia, St. Vincent és Grenadine-szigetek, Suriname, valamint Trinidad és Tobago – a Karibi Közösség (Caricom) tagja. A szervezet tagja ezek mellett a Dominikai Köztársaság (a Cotonoui Megállapodás és a GPM aláírója) és a különleges státuszú Kuba is.

2012 novembere óta az EU–karibi kapcsolatokat az EU–karibi közös partnerségi stratégia szabályozza, amely strukturált keretet biztosít a szélesebb körű és mélyebb párbeszéd és együttműködés számára. A stratégia öt kiemelt területet határoz meg: regionális együttműködés és integráció; Haiti újjáépítése; éghajlatváltozás és természeti katasztrófák; bűnözés és biztonság; együttes fellépés a biregionális és többoldalú fórumokon, valamint globális kérdésekben.

A parlamentközi kapcsolatok az EU és a karibi térség közötti viszony fontos részét alkotják. Az e célt szolgáló regionális találkozók és a szélesebb körű AKCS–EU Közös Parlamenti Közgyűlés mellett a GPM a megállapodás végrehajtásának nyomán követésére létrehozta a Cariforum–EU parlamenti vegyes bizottságot is. A bizottság eddig három alkalommal ülésezett, legutóbb 2017. október 31. és november 1. között Trinidad és Tobagóban.

KAPCSOLATOK AZ EGYES ORSZÁGOKKAL

A. Mexikó

Mexikó és az EU között 1960 óta áll fenn diplomáciai kapcsolat. Az 1975-ös együttműködési megállapodást, valamint az átfogóbb 1991-es együttműködési keretmegállapodást követően az EU és Mexikó között jött létre az EU első latin-amerikai országgal kötött partnerségi megállapodása 1997-ben. A gazdasági partnerségi, politikai koordinációs és együttműködési megállapodás (más néven „átfogó megállapodás”) intézményesítette a politikai párbeszédet, és kiterjesztette az együttműködést különböző területekre, többek között a demokrácia és az emberi jogok területére. Emellett létrehozta az EU–Mexikó szabadkereskedelmi térséget is. Az átfogó megállapodás modernizálására 2016 májusában Mexikóval megkezdődő a tárgyalások ahhoz vezettek, hogy 2018. április 21-én elvi megállapodás született a felülvizsgálat megállapodás kereskedelmi fejezeteiről.

A 2009-ben létrejött stratégiai partnerség tovább erősítette a Mexikóhoz fűződő kapcsolatokat, amely így az egyetlen olyan ország, amellyel az EU társulási megállapodást és stratégiai partnerséget is létrehozott. A partnerség – amely kifejezi, hogy az EU elismeri Mexikó növekvő globális politikai és gazdasági jelentőségét – célkitűzése kettős: globális kérdésekben az EU és Mexikó közötti együttműködés és koordináció elmélyítése multilaterális szinten, valamint a kétoldalú kapcsolatok és kezdeményezések támogatása további politikai ösztönzőkkel. A stratégiai partnerség keretében három EU–Mexikó csúcstalálkozóra került sor, legutóbb 2015 júniusában. Az EU és Mexikó rendszeresen folytat magas szintű párbeszédet számos kérdésről, többek között az emberi jogokról, a biztonságról és a bűnüldözésről, gazdasági kérdésekről, a környezetvédelemről és az éghajlatváltozásról. Az átfogó megállapodás végrehajtását 2005 óta az EU–Mexikó Parlamenti Vegyes Bizottság követi nyomon.

B. Chile

A Chilével kötött első együttműködési keretmegállapodás aláírására 1990-ben került sor, miután az országban helyreállították a demokráciát. 1995-ben rendszeres politikai párbeszéd kezdődött. Egy átfogóbb együttműködési keretmegállapodás 1996-os aláírását követően 2002-ben az EU társulási megállapodást kötött Chilével. A megállapodásnak három ága van: egy politikai párbeszédéről szóló fejezet, amely magában foglalja a civil társadalom, az Európai Parlament és a chilei kongresszus részvételét; egy együttműködési fejezet, amely a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés előmozdítása érdekében meghatározza az együttműködés számos különböző területét; valamint egy szabadkereskedelmi térség létrehozása az áruk és szolgáltatások számára. A társulási megállapodás felülvizsgálatáról 2017 novemberében indultak a tárgyalások.

A társulási megállapodás végrehajtását 2003 óta az EU–Chile Parlamenti Vegyes Bizottság követi nyomon.

C. Brazília

Brazília volt 1960-ban az első olyan dél-amerikai ország, amely elismerte az Európai Gazdasági Közösséget (EGK), és állandó képviselőt létesített Brüsszelben. Az elkövetkezendő években különböző együttműködési megállapodások jöttek létre. Miután a demokrácia megszilárdult Brazíliában, a kétoldalú kapcsolatokban komoly előrelépés következett be, és 1992 júniusában egy átfogóbb együttműködési keretmegállapodás jött létre. A Brazíliával fenntartott kapcsolatok azóta is folyamatosan erősödnek, tükrözve az ország növekvő gazdasági és politikai súlyát a világban. 2007-ben stratégiai partnerség jött létre az EU és Brazília között. 2007 óta hét EU–Brazília csúcstalálkozóra került sor, legutóbb 2014 februárjában. A 2012–2014 közötti időszakra szóló közös cselekvési tervben meghatározott tevékenységek programjának célja, hogy erősítse a partnerséget a következő öt területen: béke és biztonság; gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi partnerség a fenntartható fejlődés előmozdítására; regionális együttműködés; tudomány, technológia és innováció; valamint az emberek közötti kapcsolatok. Az EU–Brazília stratégiai partnerség a Brazil Nemzeti Kongresszus és az Európai Parlament közötti rendszeres párbeszédre is kiterjed.

D. Kuba

Egészen a közelmúltig Kuba volt a térség egyetlen olyan országa, amely még nem írt alá együttműködési vagy társulási megállapodást az Unióval. 2014 áprilisában azonban megindultak a tárgyalások az EU és Kuba között egy kétoldalú politikai párbeszédéről és együttműködésről szóló megállapodás megkötése céljából, amelyek 2016. május 11-én sikeresen lezárultak. A megállapodást 2016. december 12-én írták alá, és azt az Európai Parlament 2017. július 5-én ratifikálta. Az összes uniós tagállam ratifikálása után fog életbe lépni. A megállapodás a politikai párbeszédéről, az együttműködésről és az ágazati szakpolitikai párbeszédéről, valamint a kereskedelemről szóló három fő fejezetet tartalmaz. Az EU–Kuba kapcsolatok más területeken, például különböző magas szintű látogatások és a hivatalos politikai párbeszéd újraindítása révén is erősödtek.

Jesper Tvevad
05/2019

